

Analýza plnění plánu financování obnovy

Analýza poukazuje na dopad teoretické roční potřeby finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací na výši ceny pro vodné a stočné.

Legislativní rámec

Povinnost zpracovat a realizovat plán financování obnovy vodovodů a kanalizací je legislativně předepsán zákonem č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“) a dle § 8 odst. 11 tohoto zákona jsou povinností vlastníka vodovodu nebo kanalizace pro veřejnou potřebu. Rovněž je povinností vlastníka vodohospodářské infrastruktury vytvářet dle § 8 odst. 1 zákona o vodovodech a kanalizacích rezervu finančních prostředků na obnovu a evidovat jejich použití pro tyto účely. Obsah plánu financování obnovy (dále jen „PFO“) včetně pravidel pro jeho zpracování stanoví prováděcí právní předpis k uvedenému zákonu, kterým je vyhláška č. 428/2001 Sb.

Vlastník vodovodu nebo kanalizace musí každoročně zahrnovat do kalkulace ceny pro vodné a pro stočné částky účelově určené k obnově vodovodů a kanalizací podle PFO s tím, že tyto prostředky lze použít pouze na účel, na který byly vytvořeny, tedy jen na obnovu vodovodů a kanalizací. Tento postup má zajistit, aby uživatel nesl náklady na zajišťování a užívání vody odrážející její skutečnou cenu. Tvorba prostředků na obnovu by však měla probíhat v takovém režimu, aby nezpůsobila výrazné skokové navýšení ceny pro vodné a pro stočné a na tuto skutečnost je potřeba brát zřetel již při zpracování PFO.

Pokud vlastník vodovodu nebo kanalizace nevypracuje nebo nerealizuje plán financování obnovy vodovodů a kanalizací, nebo nevytváří prostředky na obnovu, hrozí mu pokuta dle § 32 resp. 33 zákona o vodovodech a kanalizacích do výše 100 tis. Kč.

Regulace cen pro vodné a pro stočné

Cena vody je regulována formou věcného usměrňování cen, které spočívá ve stanovení závazných pravidel pro kalkulaci a sjednávání cen. Do ceny je možné obecně promítnout všechny náklady objektivně vyvolané zajištěním služby, ale pouze v odůvodněné, obvyklé a přiměřené výši (jedná se o tzv. ekonomicky oprávněné náklady), a přiměřený zisk. Mezi tyto náklady mj. patří odpisy ve výši skutečně uplatňované podle zákona o účetnictví, nájemné za pronájem infrastrukturního vodohospodářského majetku a prostředky na financování obnovy. Vlastníci vodohospodářské infrastruktury mají tak možnost generovat z ceny prostředky na financování obnovy vodovodů a kanalizací. V roce 2014 bylo možné dle výměru MF zahrnout hodnotu finančních prostředků potřebných podle plánu financování obnovy vodohospodářské infrastruktury do přiměřeného zisku, pokud byla v plné výši využita pro plnění plánu obnovy.

Podklady k provedení analýzy

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, popřípadě provozovatel, (pokud je k tomu vlastníkem zmocněn) je povinen zaslat Ministerstvu zemědělství Celkové vyúčtování resp. porovnání všech položek výpočtu ceny podle cenových předpisů pro vodné a stočné za předchozí kalendářní rok. Pro účely zpracování analýzy jsou použita data z Celkového vyúčtování všech položek výpočtu ceny podle cenových předpisů pro vodné a pro stočné za rok 2014. Jedná se o údaje z 1107 předaných odběratelských vyúčtování ceny pro vodné a z 1241 předaných odběratelských vyúčtování ceny pro stočné.

K údajům za rok 2014 nejsou prostředky obnovy infrastrukturního majetku prováděcí vyhláškou č. 428/2001 Sb. explicitně vymezeny. Prostředky na obnovu vodovodů a kanalizací lze, jak je výše uvedeno, v rámci ceny pro vodné a pro stočné generovat prostřednictvím nákladových položek: 4.1. Odpisy, 4.3 Nájem a 4.4 Prostředky obnovy infrastrukturního majetku, (položka č. 4.2 Opravy nelze pro daný účel použít, jelikož oprava, na rozdíl od obnovy, neprodlužuje životnost stavby na hodnotu stavby nové).

Pro účely zpracování této analýzy je použita republiková průměrná cena pro vodné ve výši 34,80 Kč a pro stočné ve výši 29,80 Kč. Sociálně únosná cena¹ pro celou ČR byla pro tyto účely vypočítána z průměrných sociálně únosných cen pro vodné a stočné v jednotlivých krajích a vychází z předpokladu, že množství vody vypuštěné do kanalizace odpovídá množství vody dodané (odebrané) pitné vody. Z tohoto důvodu jsou použity sociálně únosné ceny pro vodné a pro stočné ve stejné výši 44,50 Kč. Uvedené ceny jsou bez DPH a vychází z údajů ČSÚ.

Metodika analýzy

V tabulce č.1 Plán financování obnovy vodovodů a kanalizací za rok 2014 je konfrontována teoretická roční výše finančních prostředků na obnovu podle hodnoty majetků uvedených v celkovém vyúčtování s ohledem na doporučenou životnost k uvedeným majetkům s údaji předanými v rámci uvedených nákladových položek tohoto hlášení.

K vyčíslení potřeby akumulace finančních prostředků na obnovu se vychází z teoretické životnosti majetku. Podle vyhlášky č. 428/2001 Sb. je doporučena životnost pro vodovodní řady 80 let, pro úpravny vody a zdroje vody 45 let, pro kanalizační síť 90 let a pro ČOV je doporučena životnost 40 let. Ve zmíněné tabulce č.1 Plán financování obnovy vodovodů a kanalizací je vypočítána průměrná teoretická životnost vodovodů a kanalizací s ohledem na množství a hodnotu majetků a vychází shodně pro vodovody i kanalizace v délce 71 let. Analýza nezohledňuje opotřebení majetku.

Tabulka č. 1: Plán financování obnovy vodovodů a kanalizací za rok 2014

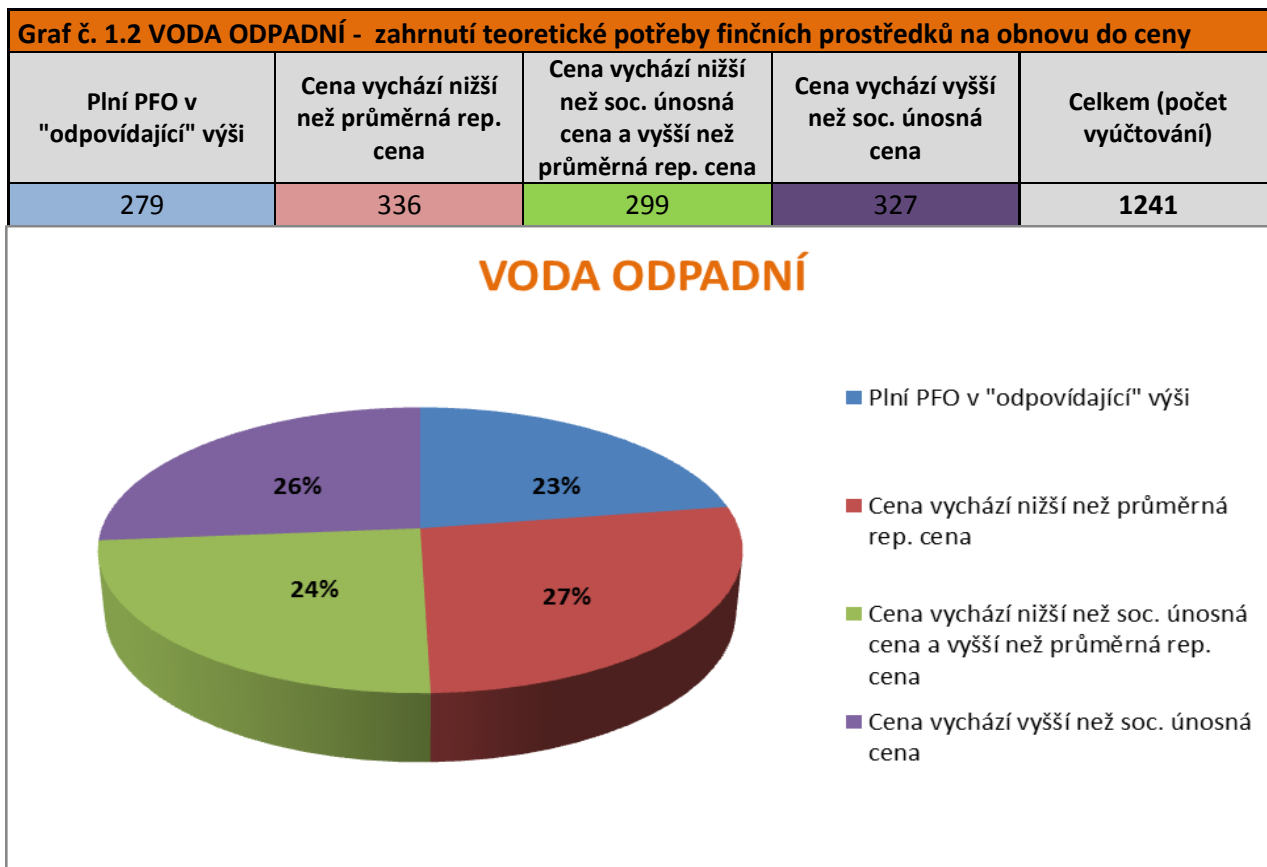
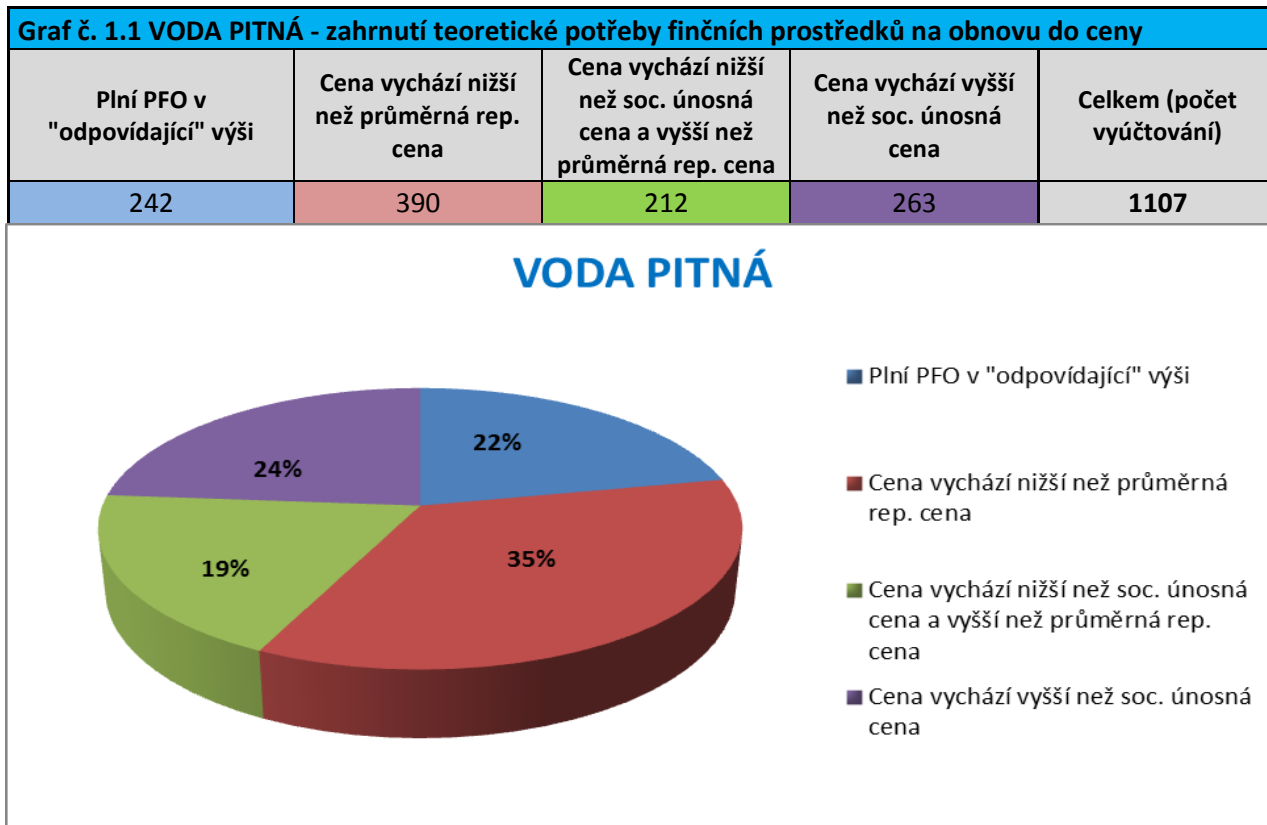
Majetek podle skupin majetkové evidence	Hodnota infrastrukturního majetku Celkového vyúčtování všech položek výpočtu ceny podle cenových předpisů pro vodné a stočné (dle řádku A) v mil.Kč	Opotřebení majetku v %	Teoretická doba akumulace finančních prostředků v počtu roků *	Teoretická výše finančních prostředků na obnovu za rok dle hodnoty majetků uvedeného ve vyúčtování v mil.Kč	Finanční prostředky na obnovu podle Celkového vyúčtování ceny (řádky 4.1, 4.3, 4.4) v mil.Kč
Vodovody celkem	386 198	0	71	5 439	4 082
Kanalizace celkem	445 928	0	71	6 281	5 585
CELKEM	832 125	0	71	11 720	9 667

* jedná se o průměrnou životnost doporučené životnosti objektů podle vyhl. č. 428/2001 Sb. s ohledem na množství a hodnotu majetků

¹ Sociálně únosná hranice pro výdaje na vodné a stočné je v Podmínkách přijatelnosti pro OPŽP definována jako cena pro vodné a stočné, která představuje 2% průměrných příjmů domácnosti s prognózou nárůstu příjmů domácností a se standardní spotřebou 80 l/os/den. Obvykle je uváděno, že pokud výdaje za vodné a stočné přesáhnou 2% celkových výdajů domácností je cena za vodné a stočné sociálně neúnosná.

Výsledky analýzy

Z provedené analýzy celkových vyúčtování všech položek výpočtu cen za rok 2014 vyplývá, že v rámci úplných vlastních nákladů (nákladových položek 4.1, 4.3 a 4.4), jsou u necelé 1/4 vlastníků vodovodů a kanalizací generovány prostředky na obnovu infrastruktury v „odpovídající“ výši. Kvantifikace dopadu předpokládané obnovy do ceny pro vodné nebo stočné je názorně prezentována v Grafu č. 1.1 resp. 1.2.

Z výše uvedených grafů vyplývá, že více než 3/4 subjektů tvoří plán financování obnovy v nedostatečné výši, z toho u 1/3 nedosahuje cena pro vodné a pro stočné, po započítání potřebné částky na obnovu, ani republikového průměru.

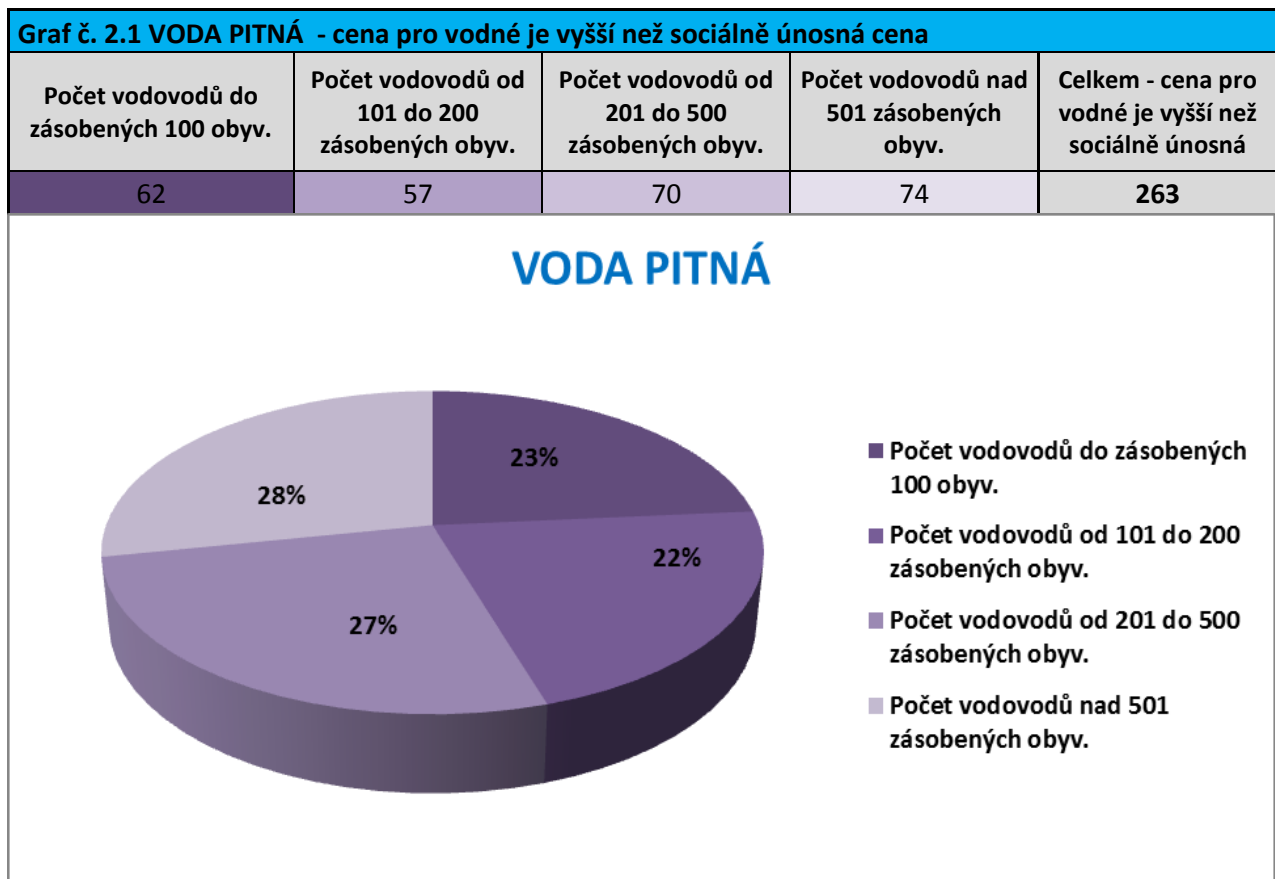
U této 1/3, kde cena nedosahuje ani republikového průměru, by měla být zavedena taková opatření, aby do 5 let roční tvorba prostředků na obnovu odpovídala roční teoretické akumulaci finančních prostředků.

V případě tvorby plánu financování obnovy v nedostatečné výši, je nutné při zpracování plánu financování obnovy postupovat individuálně s ohledem na sociálně únosnou úroveň ceny pro vodné a stočné. Cena při vyhodnocení potřeby prostředků na obnovu přesahuje u některých subjektů průměrnou republikovou cenu, ale nepřekračuje aktuální sociálně únosnou cenu (viz Graf 1.1 a 1.2).

U těchto subjektů by se mělo přistoupit k takovým opatřením, aby do 10 let byla roční tvorba prostředků na obnovu v odpovídající výši.

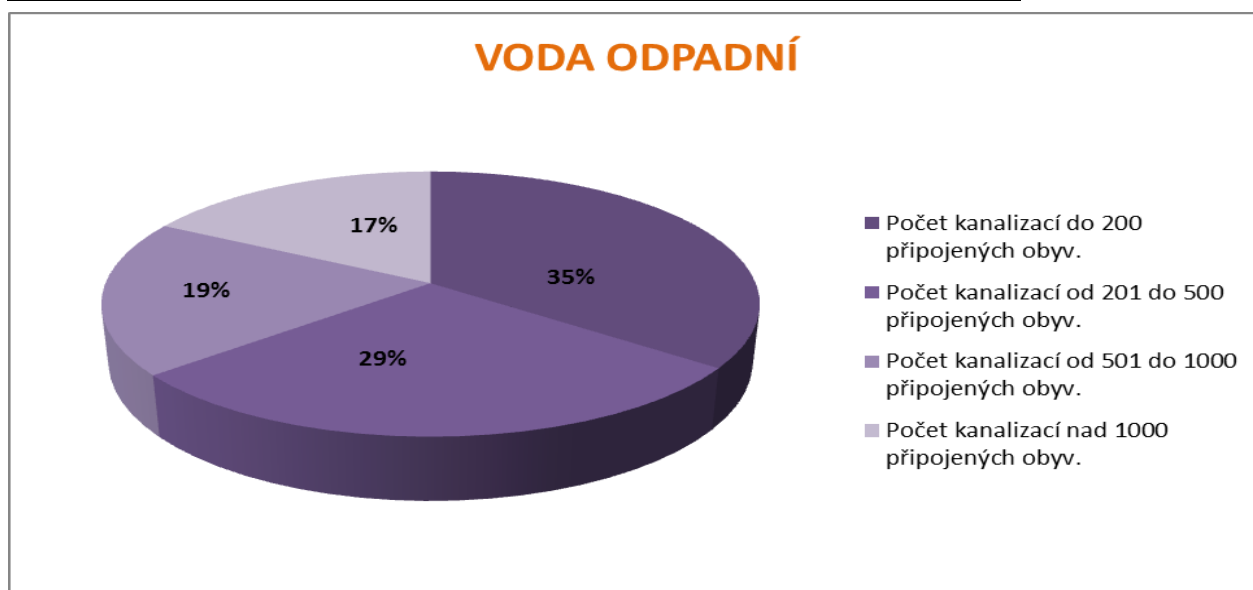
Větší pozornost bude potřeba věnovat zejména provozované vodohospodářské infrastruktuře, u které roční příjem z vodného nebo stočného nezajistí, s ohledem na sociálně únosnou cenu, potřebnou roční teoretickou akumulaci finančních prostředků pro její pozdější obnovu.

V těchto případech je nutné při zpracování plánu financování obnovy postupovat individuálně s tím, že zde nebude možné zajistit samofinancování obnovy pouze z prostředků získaných z vodného a stočného.

Graf č. 2.2 VODA ODPADNÍ - cena pro stočné je vyšší než sociálně únosná cena

Počet kanalizací do 200 připojených obyv.	Počet kanalizací od 201 do 500 připojených obyv.	Počet kanalizací od 501 do 1000 připojených obyv.	Počet kanalizací nad 1000 připojených obyv.	Celkem - cena pro stočné je vyšší než sociálně únosná
115	94	62	56	327

Problematika PFO

Smyslem PFO je vytvářet v průběhu životnosti daného majetku finanční rezervu na jeho obnovu, aby byla zajištěna udržitelnost této vodohospodářské infrastruktury bez vlivu případného dotačního financování. Je zřejmé, že prostředky na obnovu tvoří v rámci ceny nemalou položku. Může být především pro obce, které jsou vlastníky vodohospodářské infrastruktury, nevhodně takto generované finanční prostředky několik let bez využití kumulovat a na jiné potřeby si půjčovat finanční prostředky obvykle za určitý úrok. Obec takto nemůže přistupovat při správě svého majetku s péčí řádného hospodáře. V této souvislosti je vhodné zvážit možnost, aby prostředky „vypůjčené z plánu financování obnovy“ mohly být dočasně využity na jiný účel s tím, že by tento „dluh na obnovu vodovodů a kanalizací“ byl sledován a do doby splacení vykazován v rámci auditu hospodaření obcí.

Shrnutí výsledků analýzy

Na základě provedené analýzy plnění plánu financování obnovy lze doporučit, aby u vlastníků vodohospodářské infrastruktury, u kterých:

- PFO je plněn v předpokládané výši - nebylo nutné ukládat další opatření;
- PFO není plněn v předpokládané výši, ale cena pro vodné a pro stočné po započítání předpokládané potřeby prostředků na obnovu, nedosahuje republikového průměru - navrhuje zavést taková opatření, aby do 5 let roční tvorba prostředků na obnovu odpovídala teoretické roční potřebě akumulace finančních prostředků;
- PFO není plněn v předpokládané výši a cena pro vodné a pro stočné po započítání předpokládané potřeby prostředků na obnovu, je nižší než sociálně únosná cena a zároveň vyšší než republikový průměr - navrhuje zavést taková opatření, aby do 10 let roční tvorba prostředků na obnovu odpovídala teoretické roční potřebě akumulace finančních prostředků;
- PFO není plněn v předpokládané výši a cena pro vodné a pro stočné po započítání předpokládané potřeby prostředků na obnovu, překračuje výši sociálně únosné ceny - navrhuje, aby do 10 let roční tvorba prostředků na obnovu dosáhla k hranici sociální únosnosti a dále byla saturována i z jiných zdrojů vlastníka.

Závěr

Přehled tvorby a čerpání prostředků pro realizaci plánu financování obnovy vodovodů a kanalizací je až nyní možné sledovat v souvislosti s předáváním údajů podle Přílohy č. 20 „Porovnání všech položek výpočtu (kalkulace) cen pro vodné a stočné za kalendářní rok 2015“. Novelou prováděcí vyhlášky č. 428/2001 Sb., ve znění vyhl. č. 48/2014 Sb., je povinnost předávat uvedené porovnání včetně přehledu tvorby a čerpání prostředků na obnovu celkem od roku 2009 a tvorby a čerpání prostředků za daný kalendářní rok stanovena s účinností od 1.1.2016.